

יום שלישי י"ב כסלו תשע"ט
20 נובמבר 2018

תבחינים וכללים להכרה בבתי דין מחו"ל לצורך אישורי גיטין, גיור ויהדות

א. רקע

1. תשתית רשימת רבני חו"ל המוכרים לעריכת גיטין, גיור וכו' נערכה בעבר ע"י הרבנים הראשיים לישראל הגר"מ אליהו והגר"א שפירא זצ"ל. על פי בסיס רשימה זו נוספו ונגרעו רבנים מהרשימה במשך השנים (רבנים שנפטרו/רבנים שבתחילה היו בחזקת מקפידים על דין תורה והתברר שאינם מקפידים וכד').
2. מטרת הרשימה היא כדי להקל על רבנים רושמי נישואין ובתי הדין הרבניים בישראל באישור גיטין, אישור גיור ואישור יהדות ושאר תעודות המגיעות מחו"ל.
3. עד כה, בתי הדין בחו"ל והדיינים המכהנים בהם נקבעו על ידי הרבנות המקומית בחו"ל בלי התערבות של הרבנות בישראל. הרבנות בישראל אינה מחליטה מי יהיה אב"ד בלונדון או בפריז, ברומא או בדרום אפריקה, בתי הדין שם קבועים מזה עשרות שנים והרבנים המקומיים קובעים את הרכב בית הדין.
4. בשנים האחרונות עלתה הדרישה לרענן את הרשימה ולגבש תבחינים סדורים הן להכרה בבתי דין והן להכרה בחברי הרכב בית הדין, אך הדבר לא יצא מהכוח אל הפועל וכמה ניסיונות בנושא לא הבשילו לכדי משנה סדורה.
5. בישיבת מועצת הרבנות הראשית לישראל מיום י"ד בכסלו תשע"ז (14.12.16) הוחלט:

מועצת הרבנות הראשית לישראל מאשרת הקמת צוות שיגבש את התבחינים להכרה בבתי הדין וברבנים מחו"ל לצורך אישורי יהדות, גיור, נישואין, גיטין. חברי הצוות שנבחרו מטעם בית הדין הם חברי בית הדין הגדול: הרב יצחק אלמליח, הרב אהרון כץ, הרב שלמה שפירא. ומטעם הרבנות הראשית: הרב יצחק רלב"ג והרב יהודה דרעי. כמו כן יכהנו כחברים בצוות: הרב יצחק פרץ - ראש מנהל הגיור, עו"ד הראל גולדברג, היועץ המשפטי לרבנות הראשית, הרב אשר ארנטרווי - מהנהלת בתי הדין הרבניים והרב איתמר טובול – מנהל מחלקת אישות וגירות ברבנות הראשית. הצוות יתכנס בהקדם ויגיש למועצת הרבנות הראשית את המסקנות.

6. התקיימה ישיבה משותפת של חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל עם חברי בית הדין הרבני הגדול. בישיבה הנ"ל גובשו עקרונות להכרה בבתי דין בחו"ל, להלן העקרונות:

ב. עקרונות

להלן העקרונות עליהם מושתתת ההכרה בבתי דין בחו"ל:

1. חברי בית הדין הינם רבנים שמכירים בתורה שבכתב, בתורה שבע"פ ובמסורת ההלכה מדור לדור, והם מזוהים ומשתייכים ליהדות האורתודוקסית.
2. ככל שהרבנים המכהנים באותה מדינה מיוצגים באמצעות ארגון רבנים, הליך ההכרה בחברי הרכב בית הדין יעשה תוך התייעצות עם ארגונים אלו ולאחר קבלת התייחסותם (לדוגמא: רבני הסתדרות הרבנים דאמריקה – RCA, רבני אגודת הרבנים דאמריקה – UOR, התאחדות הרבנים דאמריקה, ועידת רבני אירופה מרכז רבני אירופה), ובלבד שמדובר בארגון רבנים המייצג היקף משמעותי של רבנים. כמו כן, תתבקש התייחסותם של בתי דין מוכרים מטעם הרבנות הראשית הסמוכים למקום מושבו של בית הדין מבקש ההכרה ושל רבנים מקומיים המכהנים בסמוך למקומו של בית הדין.
3. בחינת ההכרה בבית דין בחו"ל, לפי נוהל זה, כוללת בחינה של הדיינים המכהנים בבית הדין. לעניין זה, ייבחן האם הדיין הוכר ע"י הרבנות המסודרת באותו מקום, ככל שישנה, והאם הוא חבר בארגון רבנים מסודר. כמו כן, יש לבחון את מעמדו של הרב ואת דרכו ההלכתית. בדיקה זו תיערך תוך בירור של מחלקת אישות עם ראש הקהל ורבני הקהילה, וכן בדיקת הסמכתו הרבנית ופסקיו של הרב, ההמלצה להכרה בדיין תהיה, ע"י ועדת הדיינים הנזכרת לקמן. מנהל מחלקת אישות וגירות יעביר את ממצאי בדיקתו וביוריו בפני הוועדה.
4. התבחינים שיכולים לסייע בהכרה בדיינים: מקום הלימודים בעבר, תעודת הסמכתם לרבנות/לדיינות, זהות המסמיך לרבנות/לדיינות. פסקי הלכה ומאמרו של הרב הדיין. על בסיס עקרונות אלו מוצעים בזאת התבחינים דלהלן:

ג. תבחינים להכרה

1. בתי דין קבועים

- גיטין או גיורים שנעשו ע"י בתי דין בחו"ל יוכרו רק מבתי דין אורתודוקסים קבועים שעוסקים בגיטין/ גיורים ומוכרים במדינתם.
- יוכרו רק בתי דין שיושבים באופן קבוע ובהרכב ג' דיינים קבועים, ולא דיינים מזדמנים. במקומות שיש בתי דין קבועים, הרבנות לא תכיר בבית דין נוסף הסמוך לו, למעט בנסיבות מיוחדות ומנימוקים שיירשמו.
- ככלל, יוכרו רק גיורים שיערכו לבני אותה מדינה בה פועל בית הדין. על אף האמור, הרבנות הראשית תהיה רשאית לשקול הכרה בגיור שנערך על ידי בית הדין גם למי שאינו בן אותה מדינה בה פועל בית הדין, בכפוף לתנאים הבאים:

1. במדינתו של המתגייר לא פועל בית דין קבוע.

2. המתגייר פנה לבית דין הסמוך ביותר למדינתו.

3. הוכח שהמתגייר שהה במקום בו פועל בית הדין למשך תקופה משמעותית במהלך הליך הגיור, או לחלופין, שרב המוכר לבית הדין התלווה למתגייר בהליך הגיור שעבר, במשך תקופה משמעותית.

בחינת בקשה של בית דין בחו"ל להכרה מטעם הרבנות הראשית לישראל, תיעשה, בין היתר, בשים לב לשיקולים הבאים: מידת הצורך בבית דין באותו אזור שיעסוק בנושא המבוקש (גיטין/גיור), קיומם של בתי דין נוספים באותה מדינה ומידת ריחוקם ממקום מושבו של בית הדין נשוא הבקשה, היקף האוכלוסייה היהודית המתגוררת באזור בית הדין נשוא הבקשה והאם קיים מענה לאוכלוסייה זו במסגרת בתי הדין הקיימים. הוועדה תגבש אמות מידה בעניינים אלו. מחלקת אישות וגירות תסייע בידי הוועדה בגיבוש הנתונים העובדתיים המפורטים לעיל.

בחינת הבקשה תיעשה בכל נושא בנפרד, לעיסוק בתחום גיטין ולעיסוק בתחום גיור, ואין לראות בהכרה בבית דין לעניין גיטין, משום הכרה לתחום הגיור, ולהיפך. בהחלטה תציין הוועדה מהו תחום העיסוק שלגביו מכירה הרבנות הראשית בבית הדין.

2. הוספה לרשימה

בתי דין שלא נכללו עד כה ברשימת הרבנות הראשית, המבקשים להכלל ברשימות אלו, יגישו בקשה על גבי שאלון מפורט, ויוזמנו לבחינות בע"פ בפני ועדת בוחנים של שלושה מקרב דייני בית הדין הרבני הגדול שימונו ע"י מועצת הרבנות הראשית. המועצה תקבע מי יכהן כיו"ר הוועדה. לוועדה ימונה מזכיר מקרב עובדי הרבנות הראשית.

לבקשה יצורפו אסמכתאות המאשרות כי בית הדין פועל מטעם קהילה יהודית מוכרת.

3. הבחינות

הבחינות יערכו בעל פה על הלכות גיטין, בחינה עיונית ומעשית, ועל הלכות הנוגעות לתחום הגיור, בהתאם לתחום העיסוק לגביו התבקשה הכרה.

לחילופין, לעניין בקשה להכרה בבית דין העוסק בתחום גיטין, רבנים שעברו בחינות על אבהע"ז במסגרת הבחינות של הרבנות הראשית לישראל, יבחנו על ידי הוועדה הנ"ל רק על החלק המעשי של סידורי גיטין.

בהתאם לתוצאות הבחינה ולהתרשמותה של הוועדה מכשירותם של חברי בית הדין לכהן כדיינים, תחליט הוועדה האם להמליץ בפני מועצת הרבנות הראשית להכניס את בית הדין לרשימת בתי הדין המוכרים.

4. הרשימה

בתי דין שמופיעים ברשימות בתי הדין של הרבנות הראשית לישראל שאושרו בעבר ע"י הרבנים הראשיים לישראל או שיאושרו בהתאם להליך המפורט בתבחינים אלו, הם

המוכרים בלבד.

לגבי בתי דין שהוכרו ע"י הרבנות הראשית בעבר, אין צורך בבדיקות ובחקירות נוספות.

ההליך המפורט בנוהל זה יתבצע רק ביחס לבתי דין חדשים או בתי דין שכבר פועלים בחו"ל אולם הרבנות הראשית טרם הכירה בהם.

התקבל מידע או תלונה כנגד בית דין מוכר בחו"ל, יחליט יו"ר הוועדה האם להביא את המידע או התלונה לדיון בפני הוועדה או לדחותם על הסף. במידה שהוחלט להביא תלונה או מידע לדיון בפני הוועדה, לא תתקבל כל החלטה בטרם תינתן זכות טיעון לבית הדין.

5. מחלקת אישות וגירות

בית דין שנתקבל עליו אישור בעבר מנשיא בית הדין הרבני הגדול, והוא מוכר ומופיע ברשימה, אין כל חובה לבית הדין הרבני או לרושם נישואין בארץ לפנות שוב ושוב בכל תיק מחדש לקבל את אישור הרבנות הראשית. רשימה מעודכנת תוצג מידי תקופה שתיקבע. הטיפול בעניין ההכרה ועדכון הרשימות יהיה באחריות הרבנות הראשית.

ככל שניתן, רב רושם נישואין או בית דין רבני לא יאשר מסמך או תעודה שניתנו מטעם בית דין בטרם וידא מול בית הדין בחו"ל כי המסמך אוטנטי וכי אותו בית דין אכן הוציא את המסמך.

6. סמכות בתי הדין הרבניים

יובהר, כי אין בגיבוש הרשימה כדי לצמצם את סמכות בתי הדין הרבניים לערוך בירורים ולדרוש הוכחות בקשר לתעודות, מעשיבית-דין ואישורים שניתנו על ידי דיינים או רבנים מוסמכים ומוכרים, כל אימת שבית הדין רואה צורך בכך.